

RDEČI PRAPOR

Glasilo jugoslovanske socialne demokracije.

Naročnina za avstro-ogrske kraje za celo leto 10:40 K, za pol leta 5:20 K, za četrt leta 2:60 K, mesečno 90 vin.; za Nemčijo za celo leto 12 K, za pol leta 6 K, za četrt leta 3 K; za Ameriko za celo leto 14 K, za pol leta 7 K. — Reklamacije so poštne proste. Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo. Inserati enkrat 20 vin., večkrat po dogovoru. Enostopna petit-vrstica, (širina 72 mm) za Posamezna številka 10 v.

Proti draginji.

V nedeljo je govorila Ljubljana, tista Ljubljana, ki dela, ki hoče živeti od svojega dela in ki je vendar kljub pridnim rokam obsojena, da komaj živi. Pravi, da je draginja le v največjih mestih res občutna, kjer so koncentrirane ogromne množice delavstva, potrebuječe velikanske kvantite živil, katerih ne more dodajati okolica, vsled česar je špekulaciji olajšano oderuštvo. Manjša mesta pa imajo baje vse drugačne pogoje, zlasti v agrarnih deželah; tukaj prebivastvo baje ne čuti nobene posebne draginje in le posamezni kričarji zabavljajo, da bi zanesli nezadovoljnost med ljudstvo, ki želi miru.

Vse to govoričenje je temeljito pobila nedeljska demonstracija, s katero se pač ne more meriti nobena politična manifestacija v Ljubljani, izvzemši ono nepozabno volilno-pravno iz leta 1905. Draginja je tudi v Ljubljani in okolici in večinoma po vsej deželi dosegla vrhunec. Že povzrokuje v družinah hudo pomanjkanje in vsako novo podraženje bi lahko porodilo katastrofo. Ljubljana je razmeroma malo mesto. Vendar pa bližnja okolica že davno več ne zadostuje za njega aprovizacijo. Niti poljedelskih pridelkov ne more ta okolica spravljati sama dovolj na trg. Dasi je Kranjska dežela pretežno agrarna, je Ljubljana zelo odvisna od Goriške in od uvoza čez Trst. A ne le, da je okrožje, iz katerega dobiva Ljubljana živila, že davno premajhno, je tudi ves uvoz tako neorganiziran kakor pač menda v nobenem mestu z enakim številom prebivalstva. V resnici se plačujejo vsi boljši poljedelski produkti, sadje itd. v Ljubljani dražje nego n. pr. na Dunaju in včasih znaša razlika v cenah do 100 odstotkov in še več.

Če je slabo z vegetaričnimi pridelki, pa tudi ni nič bolje z mesom. Klerikalci govorijo pač mnogo o domači živinoreji in o škodi, ki bi jo utrpela, če bi se dovolil uvoz mesa; vendar pa je resnica, da kranjska živinoreja

ne more oskrbovati domačega mesnega trga in kljub obširni kupčiji s hrvaškimi bušami je pomanjkanje mesa prav veliko.

Vsemu temu pa se še pridružuje dejstvo, da so prilike za zaslužek pri nas mnogo slabše nego v večjih mestih. Kar je pri nas kapitalizma, je brez podjetniškega duha. Industrija se na Kranjskem razvija po polzevo. Vsled tega ne more mnogo rok dobivati zaslužka, a tiste, ki ga dobivajo, se morajo zadovoljevati s pičlimi plačami, ki nikakor ne zadostujejo za deloma boljše življenje. Razlika med položajem našega in n. pr. dunajskega delavstva je ogromna; primera našega delavca z angleškim je pa sploh nedopustna. Kvalificiran delavec v velikem centru se nikakor ne bo več sprijaznil s takimi luknjami, v kakršnih stanuje še sto in sto naših delavcev. On zahteva zase in za svoje obleko, ki ga ne ponižuje. On zahteva tudi kos kulture, ki jo sam pomaga ustvarjati. Ogromni večini naših delavcev je gledališče skoraj neznan prostor; literatura je zanj luksuz; do znanosti ji je zaprta vsaka pot; o upodabljanju ali glasbeni umetnosti sliši komaj kaj zvoniti. Za take užitke ne ostaja našemu delavstvu denarja. Na Dunaju ima delavec v Volksheimih krasne biblioteke, sistematična vseučiliška predavanja, znanstvene demonstracije; dasi je to v milionskem mestu razmeroma po ceni, vendar ni zastoj. A na tisoče delavcev si še lahko prihrani tiste kronice, ki so za to potrebne. Dunajski delavci zahajajo v dvorno gledališče, v dvorno opero, v ljudsko opero. Oni imajo svojo velikansko organizacijo za gledališko umetnost v »Freie Volksbühne«, ki šteje že 14.000 članov in uprizarja dela največje literarne vrednosti ter koncerte, na katerih se igrajo simfonije Beethovena, Čajkovskega itd. Ljubljanskemu delavcu se ne more niti sanjati o takih kulturnih užitkih, zakaj če sam dela in če hodi še žena v tobačno tovarno, zaslužita oba komaj dosti za borno stanovanje, slabo obleko, krompir in močnik.

V takih razmerah je draginja resnična nevarnost, ne le razredna, temveč splošna narodna nevarnost. Če drugod delavske množice kulturno napredujejo, pri nas pa zaostajajo, mora zaostajati ves narod; posamezniki ne morejo izravnati silne razlike. In če zaostajajo množice malega naroda, je nevarnost pač mnogo večja, kakor če ostane posamezen razred velikega naroda nerazvit.

Draginja je pošast, nič manj nevarna kakor kolera in kuga. In da je draginja že dospela do tiste točke, izza katere prihaja obup in možnosti, o katerih ni ugovarjati, je izrekla nedeljska demonstracija. Množica, ki je v nedeljo korakala po ljubljanskih ulicah, trpi in ne more več prenašati trpljenja. Tisti, ki imajo danes v rokah moč, pa naj pazijo, da napravijo trpljenju kraj, dokler je čas.

* * *

Shod.

Manifestacija, ki jo je v nedeljo priredila jugoslovanska socialno demokratična stranka v Ljubljani, bo pač nepozabna vsem, ki so se je udeležili. A teh ni bilo malo. Lahko se pravi, da je bilo ta dan vse delavstvo, kar ga ni zadrževala služba ali nujno delo, na nogah. Častno so se udeležile demonstracije tudi delavske žene. Vreme ni bilo vabljivo. Grozilo je že ves teden, a v nedeljo zjutraj so oblaki nekolikokrat zažugali, da premoči njih voda vsakogar, kdor bi se upal na ulico. Toda potreba pokazati, da je potrpežljivost del. ljudstva pri kraju, je bila večja od vsega strahu za suho kožo in tako se je zbrala na napovedani shod množica, kakršna že dolgo, dolgo v Ljubljani ni bila skupaj. Dvorana v »Mestnem domu« je bila davno pred napovedano uro natlačena do zadnjega kotička in polna je bila tudi galerija. Kdor je prišel po pol desetih, je moral potrpežljivo ostati na trgu Cesarja Jožefa. Povsod so službo opravljali reditelji organizacij; a množica se je kljub ogorčenju nad oderuštvo vedla tako disciplinirano, da se je rediteltjevanje komaj opazilo. Ob 10. je bil ves trg pred »Mestnim domom« poln ljudi, mirno čakajočih na otvoritev shoda.

Pokazalo se je, da je prvotni namen neizvedljiv. Sklicatelji so nameravali po prvem govoru naprositi zborovalce, da zapuste

»Mestni dom« po zadnjih stopnjicah; med tem bi bila čakajoča množica po sprednjih prišla v dvorano in slišala govor. Toda pokazalo se je, da bi se bili morali poslušalci izmenjati najmanj petkrat in vselej popolnoma natlačiti dvorano, da bi se mogli vsi udeležiti shoda. Vsled tega se je program izpremenil.

Sodrug Bartl je imenu okrajnega odbora otvoril zborovanje par minut po desetih. V predsedništvo sta bila izvoljena on in sodrug Mlinar, za zapisnikarja pa sodrug Sajovic. Nato se je odprlo srednje okno; sodrug Etbin Kristan, ki je dobil besedo za poročilo, je stopil na stol in govoril tako, da so ga mogli slišati zborovalci v dvorani in na trgu. Doli se je množica stisnila kakor slanki v sodu, da so mogli poslušalci priti čim bližje govorniku. Vendar so zadnje vrste morale ostati še prav ob tiru cestne železnice.

Z glasom, ki je bil razumljiv najoddaljenjšim poslušalcem, je govornik pojasnil namen shoda. Porogljivi glasovi klerikalnih zaščitnikov oderuštva so prisilili delavstvo iz Ljubljane in okolice, da stopi na ulico in pokaže, da beseda o draginji ni prazna fraza, ampak da je zadnji čas za resne korake zoper móro, ki jemlje delavstvu vsakdanji kruh izpred ust. Zavedno delavstvo, ki se je kaj učilo, dobro ve, da so glavni viri draginje v vladajočem kapitalistnem gospodarskem redu in ne pričakuje popolne rešitve od nobene kapitalistične potrpežljivosti, temveč je pripravljeno bojevati se zoper to gospodarsko uredbo, dokler ne zavladajo razvalinah privatne tiranije socialistična svoboda. Toda kakor se delavstvo bojuje že v sedanji družbi za boljše delovne pogoje, tako se mora bojevati tudi za cenejši kos kruha, kajti če hoče delati in se približavati svojim ciljem, mora predvsem živeti. Pri tem nas ne sme zastrašiti glupo očitjanje, da smo treburharji in materialisti. Mrlič ne morejo imeti in uresničiti nobenih idealov. Da morejo funkcionirati možgani v glavah in srce v prsih, morajo žledci dobivati svoj delež. Prvi pogoj vsemu, kar je lepo in vzvišeno, vsemu napredku in vsej kulturi je zagotovljeno in zavarovano materialno življenje. Govoriti o ljubezni do naroda, pa brezbržno gledati telesno propadanje naroda je gnusna hinavščina in delavstvo se je naveličalo fraz, ki ga hočejo pitati z idealizmom, pa mu ne privoščijo vsakdanjega življenja. Lahko je tistemu de-

LISTEK.

Kako dolgo še ...

Spisal I. B.

Na hribu stoji velika hiša: svetlo je po beljena in visoka okna se blešče ob večernem solncu. Dom najrevnejših sinov domovine, ubogih in zapuščenih modernih sužnjev palače je. Po hodnikih se sveti orožje, znak humanitarnega veka, grozne slike velikih bitk govore in glasno pričajo o »zvestobi in hrabrosti narodov«. Mogočno, mamljivo zvoneči reki in epigrami imajo blagi, kulturni namen zatreti v čistih in človeških dušah teh gojenec sveto humanitarno čustvo, jih prepričati, da niso ljudje, da so kakor divji levi v puščavi, ki čakajo nestrpnosti in z domovinsko ljubeznijo na sovražnika-človeka, da ga raztrgajo in rešijo očetnjavo — nevarnosti. »Und kommt der Feind herein ...«

Zadaj je gozd, spredaj v dolini leži mesto pusto in prazno; dolgčas je na ulicah, dolgčas je na obrazu ljudi. Jesen je prišla, vzela življenje in prinesla smrt. Onstran doline pa stoji visoki in strmi ponos domovine, kakor grmada se nakopičeni gorski vrhovi. Tako so mili, tako krasni, da bi se vzel do njih, jih objel in poljubil ... Zalostno in boječe trepetajo zadnji žarki solnca na njih: solncu se mudi čez mejo v italijansko domovino. Meglice kakor svila mehke in tenke leže na nebu: krasen večer, lep zaton ...

Na oknu palače sloni mlad fant, poln življenja v srcu, pogum in ponos se mu svetli na čelu, v očeh. Tako jasne, žive in svetle so njegove oči, kakor so oči pravičnega dekleta. Glavo ima naslonjeno v dlan, pogled plava po dolini, po gorah. A kaj? Prej so bile svetle in žive njegove oči in sedaj so naenkrat solzne, na licu ima žalost in resnobo, v srcu mu sili jok ...

Zapri je oči in pomislil: Na Moravskem mi je domovina. V mali vasi stoji raztrgana in revna hiša mojega očeta, stara in bolna mati biva v njej sama in zapuščena. Morda sloni sedaj ob postelji in moli, morda misli na me in joka, morda pa misli na smrt in je vesela. Ko bi mogel in smel, bi vstal in šel k njej, jo potolažil in ji povedal: Mama, ljuba moja mama, samo tri leta, ne bo dolgo, potem pridem nazaj, delal in trpel bom z ljubeznijo in radostjo, ker vem, da bom trpel za vas, za me ...

Vzdihnil je globoko: In tukaj, zakaj, čemu, za koga ...? Solza mu je kanila po licu, ker ni vedel in ni razumel: zakaj je tu v tujem kraju, zakaj je zaprt. Premislil je: Tri dolga leta čudnega dela, o bog, ki si moder in večni, povej in razodeni, čemu, zakaj ... Sam bog morda ni umel, ker mu ni razodel.

In pomislil je dalje in preromal svoje mlado življenje: Pomagal je očetu do šestnajstega leta, potem mu je umrl oče in glas iz tujine ga je poklical. Mlad fant, neizkušen,

življenje se mu je zdelo veselo, šumno semnjenje, pustil je mater v strahu in trepetu in šel za »veliko« srečo, vrgel se je v socialni boj življenja. Velika mesta je videl, mogočne tovarne so ga objele, kjer je s čilo mladeniško silo postiljal nrehka ležišča kapitalizmu, ošabnim gospodom, ki se vozijo v avtomobilih ... Škripajoči stroji so pili in sesali iz njegovih rok srčno kri, mlado življenje. A bil je fant vesel in zadovoljen, ker je vedel in bil trdo in sveto prepričan: Življenje je boj in delo, to delo ima namen in pomen, ker hrani in sladi življenje.

V mislih je preromal svoje mlado življenje prav do onega dne, ko se mu je zdelo, da je padel v morje ... Kričal je, iztegal roke po rešitvi, a ljudje so stali ob bregu, se smejali in se čudili morskim valovom, ki so se prevažali po širni gladini. Zasovražil je te ljudi in še danes ima jezo v srcu, ker so se smejali njegovi nesreči. Tisti dan namreč, ko so stali uniformirani ljudje pred njim in je zaslišal usodni »tauglich«, se mu je zdelo, da je v morje padel in šele danes se je zavedel, da je med gorami, v tujih krajih, v sivi obleki, zaklenjen in brez svobode ... Misli je, da je pozabil sebe — človeka v veliki tovarni in da je kot pes, kodrast in nesimpatičen pes prišel sem: tako so kričali nad njim in ga podili semintja. In on je kot avtomat drdral, kakor pes leti za kamnom, ki si mu ga vrgel po cesti, leta on semtertja — za prazen nič ...

Prav nič ni čudno, da je zvečer, ko je slonel na oknu in gledal na gore natančno premislil in se vestno vprašal: »Sem kodrast, nesimpatičen pes, sem še človek ...?«

Noč se je naredila, mesec je pokukal izza gora, fant je potegnil z roko preko čela in vprašal v lepo noč: Kako dolgo še ...? Misli je na sebe, misli na dolgo vrsto mladih fantov, ki še pridejo za njim v to palačo ... kdo ve, kako dolgo še ...

Opereta.

Léhárjev »Grof Luksemburški« je starejši od njegove »Knežne« in nas kljub dobremu vtisku, ki jo je zadnja s svojim skokom v operno področje napravila, vnovič poučuje, da opereta ni polnokrvna umetnost, ampak le surogat. To nima nič opraviti z uspehom »Grofa Luksemburškega«, ki se s svojim valčkom in s svojimi lahkim napevi bolj laska ušesom nekritičnega občinstva nego težki akordi resne skladbe. Po torkovi premieri je na poti iz gledališča že par sto ustnic žvižgalo »Fantič moj« in druge odlomke valčka, dočim poslušanje »Knežne« ni bilo tako plodovito. Pesmi iz Varieteja se tudi hitro zapišejo v spomin. A vendar ima vsak nestrokovnjak merilo, da more, če ne takoj, pa sčasoma spoznati, kaj je umetno, kaj pa le spretno. Če bo petdesetkrat slišal arijo iz Rossinijevega »Seviljskega brivca«, jo bo užival; »k Maksimu grem sedaj« bo

klamirati o svetinjah, ki ima vsled dela izmognani množico vsega materialnega dovolj in preveč. A delavsko ljudstvo, ki resnično hoče napredka in kulture ter je polno najčistejšega idealizma, ima pravico zahtevati življenja, ki se spodobijo človeku.

Govornik je razložil vzroke sedanje posebne draginje in z nekaterimi primeri pokazal, da je tudi v kapitalistični družbi mogoče dati ljudstvu cenejših živil. Če more biti na Angleškem meso boljše in cenejše kakor pri nas, je jasno, da morajo biti v Avstriji še posebni razlogi za druginjo. In kakor po vsej državi, zahteva delavstvo tudi pri nas, da se odpravijo razlogi, ki se dajo odpraviti.

Končno je govornik prečital resolucijo, ki smo jo objavili že v soboto in ogromni zbor jo je sprejel z gromovitim odobravanjem.

S tem se je zaključil shod.

* Obhod.

Polagoma se je na to množica postavila v vrste. Ker je bil obhod improviziran, je bilo večini neznano, po katerih ulicah pojde in reditelji so imeli mnogo dela. Vendar je šlo vse gladko, če odštejemo to, da je par sto zborovalcev po zaključku shoda odšlo, ker so mislili, da pojde sprevod naravnost proti Mestnemu trgu. Sicer pa je imelo mirno, komaj opazeno delo rediteljev najlepši uspeh. Prvi oddelki so bili kmalu ranžirani; le nekoliko minut je trajalo, pa so se prve vrste že pomikale proti jubilejskemu mostu. Spreddaj je korakala vrta četa sodrugov in sodrugin iz Spodnje Šiške, ki je bila že korporativno prišla na shod. Ta oddelek sam, ki je nosil na čelu tablo s primernim napisom, je štel okrog tisoč oseb.

Sele ko se je sprevod razvil, se je približno videlo, kako velikanska je bila množica. Vse obenem pač ni bilo mogoče na nobeni točki pregledati. Sprevod se je pomikal po Resljevi cesti, Komenskega in Dalmatinovi ulici, po Dunajski cesti, Prešernovi ulici, čez Frančiškanski most, skozi Stritarjevo ulico mimo rotovža in škočije nazaj na Cesarja Jožefa trg. Ko so bile prve čete pred mestno hranilnico v Prešernovi ulici, še niso bile zadnje v Dalmatinovi ulici.

Večinoma so se demonstracije držali navodila, da so korakali po štirje v eni vrsti; toda v drugi polovici, ki je morala predolgo čakati na razvoj sprevoda, so hodili že po šest, sedem. Vsled tega je bilo štetje nekoliko težavno. Vendar so reditelji, ki so prevzeli ta trud, izvršili svojo nalogo in po vseh poročilih, ki so skoraj natančno soglašala, je bilo v sprevodu sedem do osem tisoč oseb. Menda ni treba naglašati, da je to za Ljubljano ogromno število.

Da je ves sprevod prehodil eno točko, je trajalo pol ure. Povsem nepristranski gledalci so zatrjevali, da je napravil sprevod velikanski vtisk in da je bil za Ljubljano povsem izreden.

* Zaključek.

Izvemši nekatere oddelke, ki so že pred koncem odkorakali proti oddaljenim domovom, se je ves sprevod vrnil na Cesarja Jožefa trg. Začetkoma se je nameravalo, da se ustavi sprevod pred rotovžem in tu razpusti. Velikanska udeležba je tudi to preprečila, ker bi bil prostor pred magistratom seveda vse premajhen.

Pred »Mestnim domom« je pevski zbor »Vzajemnosti« zapel delavsko maršeljezo (»Naprej!«).

parkrat sam zapel, pa mu bo presedalo kakor ovenen kruh. V Trst pride včasih družba, ki poje štirinajst dni zaporedoma »Rigoletta« in vsake večer ga hodijo poslušat deloma eni ljudje. Moderne operete pojo na Dunaju pač po stokrat; ampak težko bo izmed stotisoč poslušalcev najti deset takih, ki bi deset večerov zaporedoma poslušali »Cigansko ljubezen«, ne da bi postali zreli za Steinhof.

Med sodobnimi operetnimi komponisti je Lehár nedvomno eden najbolj nevarnih. Njegova glasba kaj lahko premoti ušesa in jim sugerira, da uživajo čisto umetnost. Njegov »Grof Luksemburški« ima vse polno zapeljivih lastnosti. Že libretista — da morata besedilo za sodobno opereto sfabricirati dva pesnikovača, je že skoraj zakon — sta privlekla vse, kar ugaja površnemu dunajskemu okusu: Tri poročne pare, starega zaljubljenega tepca, sentimentalno mlado ljubezen, »srčkanega« dekliča, razkošno opremo, kostime, ples v vseh mogočih oblikah, po dunajskem receptu, po ruskem vzoru, celo po stopnicah. Prihodnjič doživimo valček v Zeppelinovem zrakoplovu, ki ga premetava veter semintja.

Od operetnega libreta si človek že skoraj ne upa kaj pametnega zahtevati. Neumnost je tu že tradicionalna. In knjiga »Grofa Luksemburškega« tekmuje skoro za rekord. V »Veseli vdovi«, v »Valčkovem čaru«, v »Hugdtrihovih ogledih« je vsaj nekaj zdrave satire, četudi ne toliko kolikor n. pr. v starih Offenbachovih operetah. V »Grofu Luk-

Na to je sodrug E. Kristan s kratkimi jedrnatimi besedami še enkrat označil pomen demonstracije in se zahvalil v imenu stranke delavstvu za vzorno disciplino in solidarnost. »Če bo treba boja, Vas pokličemo in pričrčani smo, da pridete!« — s temi besedami se je zaključil poziv in množica se je v najlepšem redu razšla.

Sedaj pričakuje delavstvo, da store tisti svojo dolžnost, ki so poklicani, predvsem državni zbor.

Za koalicijsko pravico.

Vlada pripravlja nov kazenski zakon. Načrt je gotov in v doglednem času bo moral državni zbor sklepati o njem. Reforma tega zakona je bila pač že nujno potrebna, ker je tako zastarel, da ni v nobenem razmerju več s potrebami in nazori sedanjega časa. Toda vlada, ki je izdelala novi načrt, je instrument kapitalistične družbe; to se izraža tudi v zakonu, katerega bi se bil moral že temelj izpremeniti, da bi mogle določbe zadoščati modernim potrebam.

Ost novega kazenskega zakona meri očitno proti delavstvu, kateremu hoče otežiti boj za osvoboditev. To se vidi že v določbah o političnih prestopkih in zločinih, še jasneje pa v novih določbah o koalicijski pravici, ki imajo še poslabšati dosedanje pravo.

Za delavstvo je koalicijska pravica pogoj za življenje. Če bi bila država nepristranska, kakor bi morala biti, tedaj se v boje med delavstvom in kapitalizmom sploh ne bi smela vtikati, ampak bi morala obema strankama puščati povsem enako svobodo. Nihče ne zahteva danes od države, da bi se v takih konfliktih postavljala na stran delavstva, da bi bilo bolj moralno, če bi štiti slabjšega. Najmanjše kar se sme od nje zahtevati, pa je popolna nevtralnost. A če so že doslej oblasti rade mislile, da imajo pri stávkah varovali interese podjetnikov, se izraža to še bolj v novem kazenskem zakonu, ki je tako tesnosrčen, da smatra malodane stavko že samo po sebi za kaznivo.

Razume se, da se mora delavstvo takim nazadnjaškim nakanam upreti z vso svojo močjo, če noče kratkomalo kapitulirati pted kapitalizmom in za vse čase se odreči boju. Zato se je tudi zadnji strokovni kongres bavil s tem vprašanjem. Poročevalec je bil dr. Ingwer, ki je podal obširno in temeljito kritiko načrta ter predložil sledečo resolucijo:

»Kongres zahteva reformo veljavnega, popolnoma zastarelega, barbaričnega kazenskega zakona; odločno pa se upira temu, da bi meseca septembra 1909 objavljeni prednačrt postal zakon v Avstriji; kongres izreka, da se ta načrt roga vsemu stremljenju delavstva in ga smatra za atentat na najvišjo pravno last delavnega ljudstva, za nesramen, če tudi smešen napad na koalicijsko pravico in za vtelesenje najreakcionarnejše preganjalke blaznosti proti osebam, ki prihajajo v svojem nesebičnem stremljenju po zboljšanju položaja delavskih razredov in dviganju njih socialne višine v konflikt z zakonom.

Kongres zahteva, da se izdela kazenski zakon, ki si je pri volitvi kazenskih sredstev vedno svest, da je zločin cvet sedanjega gospodarskega reda; kongres zahteva, da se odpravi smrtna kazen, da se strogo ločijo politični in navadni zločini, priporo kazen kot edino kazensko sredstvo za politične zločince, najjasnejše preciziranje kazenskih dej-

semburškem« je literarno sama puščoba. In vse, kar je podobno ideji, je staro in stokrat premleto. Videli smo že bolje naslikano bohemske življenje, bolj duhovito se je stari zatelečanec spjelaval na led, še španska stena je v »Mamzelle Nitouche« bolj dovtipna. Pravijo, da je vseeno, kakšno je besedilo za opereto, da more le komponist nekam obeisti svojo glasbo. Ampak če sodi opereta na oder, ima libretist enake dolžnosti kakor dramski pisatelj. Od besedila pa je tudi komponist odvisen. Tisto sladko sentimentalnost, ki vara tudi v »Grofu Luksemburškem« vpišujemo bolj libretistoma nego Leháru na rovaš. Skladatelju pa se pozna, da komponira preveč, vsled tega tudi površno. Glasba v tej opereti je prijetna, če abstrahiramo od tiste obilzanosti, ki tako ustreza dunajskemu potvarjenemu »Gemütu«, ampak globoka ni. Vsi instrumenti imajo opraviti, a včasih vpraša človek, čemu. Pravzaprav visi cela opereta na enem valčku; vse drugo ga le garnira. Iz orkestra zadoni semtertja akord, ki zbudi željo, da bi bilo več takih; na odru se zapoje pesem — n. pr. Angelina v drugem dejanju — ki bi zaslužila prostora v temeljitem delu, a to mine in zopet zaslepi občinstvo kak »Schmachtfetzen« ali pa avšast lasciven »vic«. Lehár zna več nego je pokazal v »Grofu Luksemburškem« in prav zato ne zasluži komplimenta za to delo.

Uprizoritev je bila pri premieri zelo pomajkljiva; reprizi pa sta bili dobri. Gospo-

stev in najboljše kazensko pravno varstvo za delavski razred proti izkoriščanju in izrabljanju njegove delovne moči.

Ako vlada predloži omenjeni prednačrt državnemu zboru, nalaga kongres vsem svojim članom dolžnost, neumorno delovati za to, da delavci z vsemi močmi, ki so jim na razpolago, preprečijo sprejem zakona, ki bi se vjemal s tem prednačrtom.

Prostor nam za sedaj ne dovoljuje, da bi se obširneje bavili z velevažnim referatom sodruga dr. Ingwerja in z zanimivo debato, ki mu je sledila. Radi velike važnosti, ki pritiče temu predmetu za vse delavstvo, se bomo itak morali še večkrat zneniti o njem. Navedemo naj za danes, da je sodrug dr. Adler opozarjal, kako zahrbtno hoče novi načrt nastavljeni pasti delavcem, če hočejo med svojimi tovariši delovati za organizacijo. Sodrugi Müller je pa pojasnil, kako bi se imele poslabšati zlasti pravice železničarjev.

Resolucija je bila soglasno sprejeta, obenem pa je kongres sprejel tudi sledeči dodelek:

»Kongres pozivlje zvezo socialno demokratskih poslancev za slučaj, če se državnemu zboru predloži prednačrt novega kazenskega zakona, da z vsemi parlamentarnimi sredstvi prepreči vsako poslabšanje koalicijske pravice.«

Ako še niste, pošljite naročnino!

Politični odsevi.

* Dopolnilni volitvi na Dunaju, ki sta se vršili v petek za državnozbornski in deželnozbornski mandat rajnega drja. Luegerja, sta bili zanimivi v marsikaterem oziru, zlasti za socialno demokratično stranko. V Hietzingu so krščanski socialci kandidirali za državni zbor župana dr. Neumayerja; socialno demokratični kandidat je bil sodrug Polke. Okraj je pretežno meščansko uradniškega značaja. Kandidatura župana je v takem okraju vedno mikavna; kajti koristno je, varovati prijateljstvo za magistratom. Bilo je pričakovati, da bo Neumayer izvoljen. Ampak zanimiv je razvoj glasov. Splošno število volilcev se je povečalo. Pridobili pa so krščanski socialci osemsto, socialni demokratje pa dvanajststo glasov. To je za bodoči razvoj vsekakor dobro znamenje. — V Leopoldstadu je prišel sodrug Schuhmeier s krščanskim socialcem Preyerjem v ožjo volitev, ki bo v četrtek. Pričakovati je, da bo izvoljen. A tudi tukaj so zanimive predvsem številke. Pred dvema leti so imeli krščanski socialci v tem okraju dvanajst tisoč, socialni demokratje šest tisoč glasov, letos pa krščanski 10.800, socialni demokratje pa 8400. Socialni demokratje so torej svojim glavnim nasprotnikom vzeli v dveh letih skoraj 2000 glasov. To je poučno in krščanski socialci se nimajo smejati.

* Češko nemška pogajanja so naenkrat obtičala in namesto dosedanje nacionalne glorijske, ki je že dajala na vse strani ordne in naslove, se glase novejša poročila prav klaverno. Na češki strani se zahteva, da se s preuredbo deželnega reda združi vprašanje volilne reforme in varstva manjšin. Da bi Nemci izsilili od Čehov več popustljivosti, so zopet zahtevali dvojezičnost za Prago, katero so bili prej že opustili. Na to so Čehi nastopili s šolskimi zahtevami, zlasti z zakonom, da se smejo češki otroci sprejemati samo v češke šole. Nemci odgovarjajo

dična Nadásova, ki je pela Angelo, je s svojim simpatičnim glasom napravila najboljši vtisk. V prozi ji dela jezik težave in v igri bi bilo želeli nekoliko več živahnosti; zato pa je njen nastop eleganten. Gospod Iličić je imel naslovno partijo in jo pel dovršeno. Njegov napredek je očividni; z velikimi koraki se približuje populnosti. Gospodična Thalerjeva, ki je imela že nekaj lepih uspehov v drami, se je tudi kot subreta izza prvega nastopa v »Mamzel Nitouche« prav znatno razvila in postala prav gibčna. Gosp. Bohuslav zna pač vsako vlogo obrniti sebi v prid in je iz slikarja Brissarda storil več kakor libretna kompanija. Gosp. Povh je imel težavno nalogo. Njegov knez je strašen tepca, a vendar je knez, ki je družabno desiran kakor opica. Nekateri nastopi — n. pr. metuljčkov — so ne ozi-raje se na neznosno banalnost — kratkomalo nemogoči. Seveda zadene krivda avtorje. Gosp. Povh se je resno trudil, da izrazi to pokvečeno komiko. Vse ostale solistne vloge so neznatne. Zbor je bil pri reprizah dober; ampak dirindaj ob koncu prvega akta bi bil že lahko nekoliko živahnejši in s taktom bolj v soglasju. V drugem aktu pa človeka oči bole, kadar vodijo Angelini gosti svoje dame k bufetu. Orkester je igral točno, čuvstveno. Občinstvo se je prav dobro zabavalo. Razni plesi so se morali ponavljati.

Sodrugi spominjate se »Tisk. sklada«!

z novimi zahtevami in pogajanja, ki so šla nekaj časa po loju, se na ta način poostrujejo, da ne bo nihče presenečen, ako se popolnoma razbijejo.

Domače vesti.

Ljubljana in Kranjsko.

— Kranjski deželni zbor je zaključen. V soboto je končal svoje delo in gospodje poslanci so odšli zadovoljni domov. Sicer ne popolnoma zadovoljni. Da je zasedanja konec, je večini, ki se je tako strašno utrudila, že prav. Ampak ljubše bi ji bilo, če bi se bil zbor le odgodil. Kajti z zaključitvijo je konec imunitete, a brez te se ne da tako lepo psovati in blatiti, kakor če je človek pod nje zaščito. Vendar pa ni verjetno, da bi se klerikalni gospodje petelini preveč ozirali na to malenkost. Če že kdo res pohiti k sodniku, ker se čuti užaljenega, se dajo taki procesi s pomočjo spretnih advokatov, katerih imajo klerikalci vsak dan več, že zavleči do prihodnjega zasedanja. In kako se justici pokaže figa, če je le v rezervi kakšna imuniteta, so pokazali dunajski kršč. soc. Za tak nauk pa imajo tudi naši junaki dober talent.

— Mladinski pevski zbor. Sodrugi opozarjamo, da smo za mladinske delavce (vajence) osnovali pevski zbor. Pevske vaje se vrše vsak ponedeljek in sredo zvečer takoj po delu od 6. do 7. v društvenih prostorih Selenburgova ulica št. 6 II. Pouk je za vajence brezplačen. Kdor od vajencev želi pristopiti zboru, naj se oglasi v strokovnem tajništvu. Sodrugi, agitirajte med vajenci za pevski zbor.

— Ali je to res narodno? V nekem ljubljanskem listu smo čitali, da v zadnji opereti ni bilo treba ruskega velikega kneza, ki igra smešno vlogo, premesiti v rumunskega kneza, češ naši živci so že toliko močni, da ne pademo v omedlevice, če vidimo na odru tepca, ki je slučajno Slovan. Na to je ravnateljstvo objavilo anonimno pismo nekega »rodoljubnega« obiskovalca, ki se zgraža nad — »Revizorjem«, »Močjo teme« in drugimi igrami, češ da se z njimi ponižujejo naši slovanski bratje. Rodoljublje tega čudnega oboževalca umetnosti mora biti prav klaverno, če pisari anonimna pisma. To delajo samo ljudje, ki nimajo čiste vesti, ali pa ne poštenih namenov. Naš možakar pa povrh tega še nima zdrave pameti. Samo kompletan osel more v »Revizorju« ali pa v »Moči teme« iskati žaljenje ruskega naroda in samo absoluten idiot se more zvijati v bolečinah, če se na odru kdo ponorčuje iz tega ali onega slovanskega potentatka. A taki osli so nevarni, ker bi radi terorizirali ne le gledališko vodstvo, ampak tudi vse občinstvo. Če bi anonimna dušica bila res tako slovanska, kakor se dela, bi bila njena prokleta dolžnost vedeti, kdo je bil Gogol in kdo je Tolstoj; potem ne bi mogel tak objokani patriot, ki pa ni umrl, ko je šel v nemški teater poslušat »Hrabrega soldata«, skozinskoz ruskemu Gogolu podtikati žaljenja ruskega naroda ali pa v spisih na absolutno človeškem stališču stoječega Tolstega iskati takih »zločinov«. Sicer se pa res ne bo svet podrł, če bomo dovolili pameti, da nekoliko kontrolira narodno občutljivost. Če se smejo Nemci od srca smejati, kadar lezejo po njihovih odrih karikirani Serenissimi in Durchlaucht, se bomo smeli tudi mi zabavati ob smešnosti kakšnega princa Danila. Če bi Slovenci imeli kaj svoje aristokracije, bi bila naravnost naloga slovenskih pisateljev, da bi jo postavili na oder z vso njeno komiko. To bi seveda anonimno rodoljubarsko srcece tudi bolelo; ampak če je tako slabotno, naj gre k zdravniku, ki ima morda kakšno krepčilo zanj, nikar pa naj drugih ljudi ne nadleguje s svojo paralično sentimentalnostjo. Naših slovanskih bratov ne smeš noben »Revizor« in nobena »Moč teme«; ampak nas smešijo taki tepci, ki ne znajo o narodu in slovanstvu govoriti brez »facanetelna« v rokah.

— Izdajatelji »Svobodne Misli« v Pragi objavljajo sledeče: »Svobodna Misel« je prišla nekoliko iz redu, ker so člani konzorcija, visokošolci, ki so opravljali vse upravno in uredniško delo, letos po državnih izpiti odšli na vse strani. Cenjene naročnike prosimo torej nekoliko potrpljenja. Letos so izšle št. 1.—4., tako da ni treba reklamirati, kdor je prejel te. Kasnejše se bodo pošiljale naprej brez reklamacij. — Nujno pa prosimo vse dolžnike, ki nam dolgujejo lepo svoto stotakov, naj zaostalo naročnino p. 3 K pošljejo čim preje na naslov »Svobodna Misel«, Praga-Vinogradi, Češko. Če bi ti zaostali počasneži vršili svojo dolžnost, bi list lahko vzdrževal posebnega upravnika ter tako redno izhajal. Ne delajte torej klerikalcem tega veselja in listu nepotrebnih težav. Vsaj je pri današnjih kranskih razmerah in razbitosti v naprednih vrstah podoben neodvisen list naravnost kulturna potreba. Nobena struja, ki nima opore v najširših slojih, nima praktičnega pomena, a širke sloje po Slovenskem moremo priprav-

ljati za kakršnokoli napredno in socialno organizacijo le potom časopisja. — Prosimo vse napredno časopisje za ponatis te vesti.

— **Klesarji** imajo svoj društveni lokal v Šelenburgovi ulici št. 6. II. nadst., kjer se sprejemajo novi člani, ter vplačujejo tedenski prispevki. Tam se dajejo tudi razna pojasnila in navodila vsako soboto zvečer od 6. dalje in vsako nedeljo od 9. do 11. dopoldne. Priglasje sprejema sodr. Vičič.

— **Zidarji pozor!** Preden potujete domu ali kamorkoli iz Ljubljane ter ob koncu dela naj se vsak zgleda v društvenem lokalu, da spravi v red svojo člansko knjižico, kajti drugače zna marsikdo izgubiti članstvo po malomarnosti. Opozarjamo Vas na društveni pravilnik ter sklep zadnjega občnega zbora. Urađuje se vsako soboto od 6. zvečer in ob nedeljah od 9.—11. dopoldne, v nujnih slučajih tudi pri sodr. Vičiču, Gosposka ul. 12.

Goriško.

— **Gospod Josip Gorjanc** nam je poslal na članek pod zaglavjem: »Kako se predstavljajo delavski koristi« priobčen v štev. 107 tega lista dne 1. oktobra 1910 nastopni popravek:

1. Ni res, da je meni vseeno, če dobivajo moji uslužbenci zdravniško pomoč in podporo za časa njih bolezni; res pa je, da imam vselej pri rokah za take slučaje vestnega domačega zdravnika.

2. Ni res, da si jaz pridružujem del prispevkov, ki bi jih sicer morali plačevati uslužbenci okrajni bolniški blagajni. Nasprotno pa je res, da plačujem jaz sam pri »Slovenskem podpornem društvu« celo zavarovalnino za moje zaposlenice.

3. Ni res, da si hočem kupičiti denar z izrabljanjem nedoletnih punčk; res pa je, da sem uzal deklico v svrhu pomaganja pri kuhinjskih opravkih in to zgolj na prošnjo njene očeta, da ne bi sicer deklica brez dela trčila časa v slabi družini. V doplačilo za njeno pomaganje pri umivanju posode, sem deklico odškodoval po očetovi želji brez vsakega pridržka in ugovora. — Z odličnim spoštovanjem Josip Gorjanc, gostilničar v Gorici na Korsu. — Besedo ima sedaj naš poročevalec. Gospoda Gorjanc pa opozarjamo, naj se v bodoče v svojih popravkih varuje neslanih opomb o »izogibu eventualnih nepravil«, ker pojde tak popravek vsaj pri nas neusmiljeno v koš. Berite zakon, pa boste kapirali.

— **Prvi redni občni zbor zidarske podružnice v Gorici** je bil v nedeljo 16. oktobra ob veliki udeležbi članov. V imenu pripravljalnega odbora je otvoril občni zbor sodrug Petejan ter podal poročilo o delovanju pripravljalnega odbora, ki je bilo soglasno sprejeto. Nato je podal blagajniško poročilo, iz katerega posnemamo sledeče: Dohodkov je bilo 402 K 80 v. in sicer 115 K 80 v. od pristopnin, in 287 K od tedenskih prispevkov. Izdatki: Centrali 331 K 05 vin. Tajništvo v Trstu 14 K 4 v. Troški podružnice 10 K 87 v. Prebitek 46 K 14 v. Skupaj 402 K 80 v. Blagajniško poročilo je bilo sprejeto enoglasno. Nato se je izvolil odbor podružnice, kateri obstoja iz sledečih članov: Franc Delpin, predsednik; Ivan Forcicossin, podpredsednik; Franc Medeat, tajnik; Ivan Arčon, blagajnik, Josip Simšič, Josip Visintin, Kristian Perko, odborniki; Anton Razar, Ernest Frankovič, pregledovalci računov. Pri eventualnostih se je sklenilo, da se bo plačevalo tiste 3 mesece, ko so zidarji prosti tedenskih prispevkov, po 20 v. na teden za bolniški fond.

Ko sta govorila še sodr. Petejan in Callini o potrebi močne strokovne organizacije, se je zaključil prvi občni zbor, s katerim so goriški zidarji postavili temelj svoji strokovni organizaciji, s katero si bodo lahko zboljšali gospodarski položaj. Zdaj pa zidarji, na delo za vašo organizacijo.

— **Tržič na Goriškem.** V torek, 18. oktobra je bil tukaj dobro obiskan zidarski shod, na katerem je govoril sodr. Petejan o potrebi strokovne organizacije za zidarje. Pojasnil je koristi, ki jih imajo delavci od strokovne organizacije in naglašal, da je zato dolžnost zidarjev, da agitirajo za njo. Po govoru sodruga Petejana je govorilo več sodrugov in so povdarjali potrebo strokovne organizacije. Nato se je soglasno sklenilo ustanoviti podružnico zidarjev za Tržič in okolico. V ta namen se je izvolil pripravljalni odbor iz 5 oseb, ki ima nalogo pripraviti vse potrebno, da se organizacija čim prej ustanovi. S tem je predsednik zaključil zanimivi shod.

Trst.

— **Sv. Križ.** V petek, dne 27. oktobra je bil pri nas dobro obiskan klesarski shod,

na katerem je govoril sodrug Petojan o potrebi strokovne organizacije. Razložil je razmere klesarjev med 10 leti, dokler ni bilo organizacije in jih primerjal z današnjimi. Pojasnil je, koliko dobrega je napravila že organizacija za klesarje. Nadalje je govoril o dolžnostih, ki jih ima član do svoje organizacije in o njegovih pravicah. Pojasnil je, zakaj se plačuje v strokovni in solidarnostni fond, in kakšne koristi imajo delavci od tega. Nadalje je poročal o delovanju centrale klesarjev v Avstriji, iz česar posnemamo sledeče: Leta 1909. je bilo v Avstriji 19 klesarskih štrajkov, od katerih je bilo končanih 11 s popolno zmago delavcev in 8 z delnim uspehom. Ti štrajki so trajali skupaj 151 tednov, Centrala je izdala za te stavke 24.195 kron. Za brezposelno podporo je izdala 8970 K 80 vin., za potovalno podporo 2167 K 44 v., izredne podpore 2274 K 69 vin., za pravovarstvo 1402 K. V blagajni je ostalo koncem leta 34.754 kron. Te številke dovolj jasno govore, koliko koristnega je napravila organizacija za klesarje. Nadalje je pozival klesarje, da naj bolj skrbijo za svojo izobrazbo. Priporočal je delavcem, naj kupujejo in čitajo delavsko časopisje, zlasti »Rdeči Prapor«. Nato se je vršila kratka debata, nakar je predsednik zaključil lepi shod.

— **Tržaškimi zidarjem** naznanjamo, da se vrši v nedeljo 13. novembra zidarska veselica v dvorani »Delavskega Doma«. Spored veselice naznanimo pravočasno. Pozivljamo zidarje, da agitirajo za to veselico.

Istra.

— **Krojaška tvrdka Höss** v Pulju ima delavnico, ki nikakor ne odgovarja sanitetnim predpisom. Delavci so vsled tega nameravali ukreniti potrebne korake, da se nedostatkni odpravijo. To namero pa je neki Janez Drenar izdal tvrdki Höss, ki je hotela vso stvar preprečiti s tem, da je odsvetovala zaupnika delavcev sodr. Hausnerja. Delavstvo je na to stopilo v stavko in zahteva sedaj v osmih točkah vse, kar so imeli na srcu, med drugim tudi odslovitve denuncijanta.

Delavsko gibanje.

Tržaške delavske zadruge.

(Nadaljevanje.)

Zanimivo poglavje v poročilu, ki je bilo predloženo letošnjemu občnemu zboru tržaških delavskih konzumnih zadrug, obsega pregled dohodkov in izdatkov.

O dohodkih pojasnjuje poročilo sledeče:

1. **Kosmatni dobiček** prodanega blaga.

V naših skladiščih po znamkah razprodano blago je dalo 105.931,45 kron t. j. 12-13 odstotkov kosmatnega dobička. Odstotek je letos nekoliko večji od lanskega, ki je znašal 12-01. Ne sme se pa misliti, da prihaja to vsled višjih cen razprodaje, temveč vsled nižjih cen pri nakupovanju. Za to se moramo zahvaliti našemu osrednjemu skladišču in dejstvu, da nam je bil omogočen nakup velikih zalog blaga. Tako smo n. pr. nakupili tudi kar cele železniške vozove blaga.

Ves čas tega leta smo prodajali najbolj potrebne jestvine kakor n. pr. testenino, moko, slanino, mast in olje z veliko manjšim dobičkom kot lansko leto. Pri prodaji nismo tem jestvinam nikdar zvišali cen v smislu visokih cen nakupovanja. Pri kruhu, ki smo ga letos razprodali za približno 80.000 kron, nismo imeli nikdar več kakor 10 odstotkov kosmatnega dobička. Tako je velika množina razprodanega kruha pomagala znižati navaden povprečni odstotek kosmatnega dobička. In ako je odstotek večji od lanskega, se moramo zahvaliti prihrankom pri nakupovanju sladkorja, zelenjav, krompirja, vina in še nekaterih drugih vrst blaga, ki se danes nakupijo lahko bolj po ceni nego prejšnja leta. Neugodno je pa učinkoval položaj z moko v maju 1910. Ker smo se bali, da ostanemo brez moke v polnem času, t. j. preden bi bilo mogoče nakupiti moke nove žetve, in da bi morali v času od junija do avgusta plačevati moko po visokih cenah, smo se tudi letos — kakor druga leta — založili s tem pridelkom tako, kakor je bilo potrebno, da ne ostanemo brez njega. Pretečeno leto se nam je posrečilo zagotoviti našim članom moko po 48 vin. tudi tedaj, ko so jo v mlinih prodajali po 52 vin. Toda že meseca maja se je vedelo, da bo letošnja letina na Ogrskem izredno bogata. Špekulacija, ki je dotedaj hranila temu pridelku visoke cene, je bila vsled tega prisiljena razprodati vse svoje velike zaloge moke, zaloge, ki so bile večje

kot se je prvotno mislilo. In tako smo imeli tisto hipno znižanje cen, ki je spravilo trgovske kroge v zadrego in spravilo v pogubo lepo število trgovcev in pekov. Mi imamo zaradi tega še precej manjši odstotek kosmatnega dobička, ker smo bili na ta način prisiljeni prodati nekoliko vagonov moke pod kupno ceno.

Pretečeno leto je bilo slabše od vseh prejšnjih. Slab pridelek žita je neugodno vplival na vse druge pridelke, tudi na tiste, ki so imeli dobro letino. Sme se trditi, da se je izmed vseh pridelkov samo kava vse leto ohranila pri nizkih cenah. Pri tem se je pa sladkor znatno podražil in to zaradi večjih zahtev v inozemstvu.

Letošnje leto, ki se je začelo s 1. julijem 1910., nam je že doneslo znatno znižanje cene žitni in sirkovi moki ter vsled tega tudi testeninam. Mogoče je, da se bo cena žitne moke letos še znižala, kajti na Ogrskem so imeli pri žitu dobro letino. Upamo pa, da bomo imeli letos dobrega fižola v obilici in po nižjih cenah nego lansko leto. Vsled agitacije zoper podražene cene slanini, masti in sladkorju. Na drugi strani pa bo postalo dražje olje in vino. Kava pa se je že sedaj tako podražila, kakor že leta in leta nismo bili vajeni.

2. Odbitki in provizije.

Odstotek prihranjenih odbitkov, ki je znašal lansko leto 1-41, se je znižal letos na 1-0. To je razumljivo, ako pomislimo, da nismo razpolagali več z zadostnim denarjem, da bi bili lahko vse nakupe plačevali takoj v štetem denarju. Temu se pa ne smemo čuditi, ako vemo, da smo sedaj, ko moramo skrbeti, da bo vseh naših 12, kmalu 13 skladišč dobro založenih z različnim blagom, tudi prisiljeni dobro založiti naše glavno skladišče in plačevati velike svote za dobavo vina.

O izdatkih se poroča:

1. Mezd.

Prejšnja leta je obsegala ta postavka samo mezde, ki so se izdale zaradi poslovanja prodajalnih skladišč in osrednje uprave; letošnja obsega tudi mezde vsled poslovanja osrednjega skladišča, oddelke vin in približno tisoč kron, ki so se plačale delavcem za izdelovanje kruha, ki se je začelo ob koncu leta. Zaradi tega in zaradi avtomatičnega zvišanja mezd osobju v skladiščih je narasel letos odstotek mezd na 7-33, medtem ko je znašal lani 6-12. Ker je gotovo, da bodo mezde produkcije in poslovanja tem bolj naraščale, kolikor več bomo delali, bo dobro, ako bomo v bodoče razlikovali mezde produkcije od drugih, da dobimo tako potrebno primero.

2. Stanarine.

Tudi letos se je izdalo za stanarino veliko več kot lani. Odstotek se je pa malo oddaljil od lanskega. Letos znaša 1-36, lani 1-23. To je malo, ako pomislimo, da smo v tem letu otvorili 5 novih skladišč.

Prihodnje leto pa bomo imeli tudi v tej postavki več izdatkov in sicer zaradi tega, ker smo najeli poleg našega I. skladišča še drug prostor. To smo storili zaradi tega, ker smo predvideli, da nam bo to nujno potrebno in da bo prekasno in škodljivo, ako ga ne najmemo takoj. Vsled vedno naraščajočega dela v oddelku vina smo smo si zagotovili za bodoče leto tik osrednjega skladišča nove prostore. Postavka stanarin se bo v bodoče zvišala tudi vsled stanarine pekarne.

Vse to zvišanje izdatkov se pa mora računati kot produktivno. Dalje prihodnjič.

Zidarski shodi so se vršili v zadnjem času v sledečih krajih: Dne 5. oktobra v Celovcu; 7. oktobra v Pulju; 8. oktobra v Rovinju; 1. oktobra v Trstu; 13. okt. v Kolonji pri Trstu; 16. okt. v Gorici; 18. okt. v Tržiču; 23. okt. v Ljubljani, 28. okt. v Vrtojbi. Med tem časom je bilo več manjših sestankov v Trstu in v okolici. Zidarji so se pričeli zanimati za svojo organizacijo, ker so spoznali, da je edino sredstvo, s katerim si lahko zboljšajo svoj položaj. Zato so bili vsi ti shodi, na katerih je poročal sodr. Petejan, zelo dobro obiskani.

Pozor, zidarji! Stavbinska družba »Union« je prevzela neko stavbinsko delo v Rovinju in noče vzeti domačih zidarjev na delo, zato ker so organizirani, temveč išče neorganiziranih. Pozivljamo slovenske zidarje, naj ne iščejo dela v Rovinju do novega naznanila.

Moč zidarskih organizacij v Evropi. Veliko je še slovenskih zidarjev, kateri ne znajo ceniti pomena in moči centralnih organizacij. Zdi se jim še zmiraj nekaj prisilje-

nega. Da bodo naši zidarji spoznali moč zidarske organizacije v Evropi in koliko centrale potrošijo za podpore v času stavk in v drugih slučajih, objavljamo sledeče številke, ki so bile podane na internacionalnem zidarskem kongresu v Kodanju. Te številke nam kažejo, da je izdala zidarska organizacija skoraj 4 milione kron samo za podpore. Kje so strokovni listi, kje je agitacija, kje so drugi stroški? Iz teh številke lahko naši zidarji spoznajo, koliko more napraviti močna centralna organizacija v korist svojih članov. Zato je tudi dolžnost članov, da podpirajo svojo organizacijo.

? I ?	Najboljša ura sedanosti
I K O	Zlata, srebrna, tula, nikel-
? O ?	nasta in jeklena se dobi
	samo pri
H. Suttner,	
Ljubljana, Mestni trg	
Lastna tovarna ur v Švici.	
Tovarniška varstvena znamka	
IKO	? I ?
	I K O
	? O ?



FLORIAN

po obedu,
Drži želodec v redu.

Najboljši želodčni likér!

Sladki in grenki.

Ljudska kakovost liter K 2,40
Kabinetna kakovost „ „ 4,80

Naslov za naročila: „FLORIAN“, Ljubljana.

Postavno varovano.

Castiti gospod
Gabrijel Piccoli
lekarnar
v Ljubljani.

Vašo tinkturo za želodec sem že vso z velikim uspehom porabil, katero iz srca priporočam v veliko korist vsaki družini ter se Vam iskreno zahvaljujem in prosim, blagovolite mi poslati še 24 stekleničic Vaše tinkture za želodec.

Z odličnim spoštovanjem
Josip Sterle
Posestnik in premirani medvedji lovec v Koritnicah, pošta Knežak pri Št. Petru na Krasu.

Franjo Parkelj
lastnik reklamnega in plakaterskega podjetja, snaženje stanovanj in okenj
Ljubljana
Šelenburgova ulica št. 6
izvršuje
vsa v to stroko spadajoča dela
točno in po zmernih cenah.

ŽEPNI KOLEDAR
za delavce in prometne uslužbence
je izšel.
Dobiva se pri upravi »Rdečega Prapora.«

Priporočamo našim gospodinjam pravi :FRANCKOV: kavni
pridatek iz zagrebške tovarne.

Restavracija ,ZLATA RIBA'.

Vsako soboto in nedeljo fine,
doma izdelane krvave in jetrene

klobase.

Pečene klobasice in okusne kranjske klo-
base vsak dan. Domači izdelek. Vljudo
se priporoča

Beti Pilko-Kos.

DELA VSKA HRANILNICA IN POSOJILNICA

(registrov. zadruga z omejeno zavezo.)
v Ljubljani, Stari trg št. 30 I. nadstropje.

Obrestuje hranilne vloge po 4 1/2%. Spre-
jema vloge na tekoči račun. Posojuje na
osebni kredit, zastave, vrednostne listine
in hipoteke i. t. d.

Urađuje se vsak četrtek od 2—3 ure in vsako soboto
od 6—7 ure popoldne; nujna pojasnila se daje pa
tudi ob vsakem drugem navadnem dnevnem času

Ustanovljeno 1847.

Tovarna pohištva J. J. Naglas

Turjaški trg št. 7. LJUBLJANA Turjaški trg št. 7.

Največja zaloga pohištva za spalne in jedilne sobe, salone za gosposke sobe.
Preproge, zastorji, modroci na zmeti, žimnati modroci, otroški vozički i. t. d.
Najnižje cene. Najsolidnejše blago.

Ustanovljeno 1847.

Zavod za pohištvo in dekoracije
FRAN DOBERLET
Ljubljana, Franciškanska ulica, 10.
Ustanovljeno leta 1857. Telefon štev. 97.

Pohištvo vsake vrste od najenostavnejših do najumetnejših. Skladišče tapet,
oboknic in okenskih karnis, zaves in preprog. Velika izbira pohištve-
nega blaga i. t. d. Enostavne in razkošne ženitne opreme v naj-
solidnejši izvršbi. Uredba celih hotelov in kopališč.

Produkt. zadruga ljublj. mizarjev
registrovana zadruga z omejeno zavezo
s sedežem v Ljubljani, Marije Terezije c. 11 (Kolizej)

Zaloga pohištva
lastnega izdelka in
tapetniškega blaga.

Izvršuje vsa mizarska stavbna
dela.
Lastna tovarna na Glincah pri Ljubljani.

Živčne bolečine.

Prvi znaki so bolečine in slabosti v mišicah
in živcih. Narava je dala človeku živce, da je spo-
soben misliti, čutiti in uživati. Ni pa hotela na-
rava, da bi povzročali živci človeku bolečine.

Vsaka bolečina, vsako najmanjše nerazpo-
loženje je zanesljivo znamenje, da se bliža nevar-
nost. Ni treba, da bi imela takoj vsaka bolezen
za posledico smrti, če jo pa trajno zanemarjamo
ali pa napačno zdravimo, nam lahko nakopije te-
žko bolehanje ali mučno smrt.

Ena največjih iznajdeb
obstoja popolnoma v preprosti
živcev in sveženje krvi, celo
težke bolezni, sicer s smrtnim
učinkom, se lahko zabranijo in
pozdravijo. Metoda je to, ki
se rabi popolnoma preprosto.
Ne rabijo se niti zdravila, niti
kako mazilo, niti vterilo, pa
tudi ne aparat takozvana zdra-
vilna gimnastika, nego je prav
preprosta po naravi povzeta
stvar. Zdravniki in profesorji
so se pohvalno izjavili o tem
in že rabijo to metodo v bla-
ginjo človeštvu. Da, prepričan
sem, da kmalu ne bo nobene
bolezni več, čim bo ta metoda znana. Mislim, da
ima to sredstvo večji pomen za človeštvo kot go-
tov čudoviti izdelek proti sifilisu „Ehrlich Hata 606.“
Citajte eno mnogih priznanj, ki vsak dan dohajajo
iznajditelju.

poslednjega časa
metodi za jačjenje

mučila me je silna nervoznost, nevrastenija in sla-
ba prebava, da sem izprevidel, da gre zmenoj h
koncu. Šel sem k mnogim zdravnikom, da bi si
rešil življenje pa zastoj. Ko sem čital v časopisih,
kako dobro vpliva Vaša metoda na človeški orga-
nizem, sem se obrnil na Vas s prošnjo, da mi spo-
ročite natančnejše podatke. Ravnal sem se po Va-
šem pouku z dobrim uspehom in bom to tudi na-
daljeval. Že po nekoliko dneh sem prejel pju-
vati kri, lahko sem jedel in sem se čutil vsak
dan boljše, Obžalujem samo, da se nisem dal
preje fotografirati, kako sem takrat izgledal, ko so
mi bili že dnevi šteti, in kako
izgledam sedaj. Priporočam se
Vam najtopleje in želim da to
pismo z mojim polnim naslo-
vom objavite. Z velespoštova-
njem prior Dragicevic, Reka,
Via Municipio 5.

To pismo je iznajditelju
od tega spoštovanega duhov-
nega gospoda prispelo neza-
hlevano in prostovoljno, čeprav
pisca ni nikoli poznal in videl.

Iznajditelj je spisal na
preprost, lahko razumljiv način
knjigo, ki se sedaj, da se me-
toda uvede, razpošilja popolnoma zastoj.

Če se po tej metodi nekoliko časa
ravnate, boste zdravi in močni, imeli boste zdra-
ve živce in svežo kri. Če se po tej metodi vsa-
ko leto nekoliko časa ravnate, pa boste ob dušni
in telesni svežosti dosegli visoko starost, kakor
vaši predniki.

Dajte si tako zanimivo in poučno knjigo
tako priposlati, dokler ne zmanjka brezplačnih
eksemplarjev. Pišite dopisnico ali

Knjiga zastoj!

Spoštovani gospod!

Ne morem si kaj, da bi Vam ne prijavil
vesele vesti, ki bo, tako upam, vzradostila tudi
Vas. Kakor sem že omenil v svojem prvem pismu,
so mi zdravniki že šteli dneve. Pijual sem kri,

ime in naslov prav razločno na FRANCA GRAEFE

Buda-Pešta, VII., odd. 540, Sommergasse 1.

Našim somišljenikom priporočamo:

Ilirija in Praxin kremo
za črevlje.

Ciril in Metodovo vazelino in
vazelino z mednarodno znamko Ciril-Metoda
ter Plerin čistilo za kovine

Te predmete izdeluje domača tvornica ke-
mičnih izdelkov

Golob & Volk, Ljubljana.

Delniška družba združenih pivovaren Žalec in Laški trg

Telefon štev. 168.

V LJUBLJANI

Telefon štev. 168.

priporoča svoje

izborna pivo v sodeih in steklenicah.

ZALOGA V SPODNJI ŠIŠKI.

Pospeševanje krvnega toka, poživljenje živ-
čnega delovanja, utrjenje kože proti prehladu.



Za umivanje glave, ustna ozir. zobna voda,
— za olepšanje polti neprecenljivo. —

FRANCOSKO ŽGANJE ,DIANA'

Vaš zdravnik

vam priporoča francosko žganje „Diana“,
ker je prepričan o velikih prednostih
tega žganja za disinficiranje ust in
osvežujočega vpliva na kožo, ki ga
povzroča dodatek Mentola. Glavna snov
francoskega žganja „Diana“ je dvakrat
destilirano vinsko žganje.



Zahtevajte pri nakupu le pristno francosko
žganje „Diana“ in pazite, da nosi stekle-
nica natisnjeno ime „Diana“ in da je tudi
zamašek in plomba označena s to varstveno
znamko.

Domači prijatelj

v pravem pomenu besede, je francosko žganje
„Diana“ in to vsled svoje osvežujoče moči,
nizke cene in vsestranske porabnosti. —
Cena: 1 male steklenice K — 50; srednje
K 1-20; velike K 2-40. — Prodaja se v vseh
trgovinah na drobno, kjer pa ne, dobi se
naravnost od proizv. družbe franc. žganja
„Diana“ r. z o. z. na Dunaju I. Hohenstau-
fengasse 3 t.